

ב"מ טו

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

1. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף טו/א

בשיש לו קרקע. פירוש דכיון שיש לו קרקע לגזולן ששעבד לאחריות השבח הוה ליה כאלו מכרו לו באותו שבת משעה ראשונה ותו לא מיחזי כריבית ואפילו פרעו גזולן במעות הרי הוא כאלו חוזר ולקחו מן הלוקח. הריטב"א ז"ל.

2. הרא"ש על בבא מציעא פרק ראשון - סימן לח

אמר שמואל בע"ח גובה השבח. בין שבחא דאתי מחמת הוצאה בין שבחא דאתי ממילא. משום דלא תנעול דלת בפני לוינו אלמנה רבנן לשיעבודא דבע"ח שלא יפסיד כלל ממה שמכר הלוקח קרקע המשועבד לו ויגבה השבח מן הלוקח כמו שהיה גובהו אילו היתה השדה ביד הלוקח והיה גם הוא עמל בה ומשביחה. הלכך אפילו הוצאה לא מהדר ליה...

[דף טו ע"א] אמר רבה תדע שכך כותב מוכר ללוקח אנה איקום ואישפי ואידיכי ואימריק זבינא אילין אינון ועמליהון ושבחהון וצבי זבינא דנן וקביל עלוהי. ועמליהון היינו שבח שבא על ידי טורח. ושבחהון היינו שבחא דממילא. רבה בא לפרש טעמא דשמואל דמה ראו לתקן אצל בע"ח ולהפסיד בתקנה זאת את הלוקח שאין גובה מבע"ח אף ההוצאה. ופריש דלא פסיד כיון דהדר עלויה דמוכר אי הוה ליה נכסים שכך כתב לו הלכך עדיפא להו לתקוני דגבי בע"ח מלוקח דשייכא ביה נעילת דלת. ועוד שבא בגבולו של בע"ח שנכנס בשעבודו. ועוד דהא נחת ליה על דעת להשתלם מן המוכר.

3. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף טו/ב

גמר ונתן לשם פקדון... וכן כתב הריטב"א וזה לשונו, וגמר ונתן לשם פקדון. פירוש לאו לשם פקדון ממש דאם כן לית ליה רשותא למוכר לאנפוקינן וגם אם נגנבו או נאנסו לא יהא חייב באחריותן ואין לזה מעות והא לא מסתבר דאם כן למאי טרח זבין ומאי האי דיהבינהו ניהליה סתמא לשם מקח דאית ליה רשותא לאנפוקינן אלא ודאי לשם מלוה קאמר. אי נמי לשם פקדון שהוא כמלוה כמפקיד אצל שולחני מעות מותרין. ובדין הוא דמצי למימר וגמר ונתן לשם הלואה אלא משום דפעמים דאדם קונה במלוה בתורת מקח כשאין מלוה קודמת נקט הכא לשם פקדון. עד כאן: וזה לשון הראב"ד, האי גמר ונתן לשם פקדון דאמר רב כמו מלוה הוא שהרי הוא יכול להשתמש בהן וחייב באחריותן ומשום הכי אם נוטל ממנו שבת הוה ליה כריבית...

4. הרא"ש על בבא מציעא פרק ראשון - סימן לט

הכיר בה שאינה שלו ולקחה. אמר רב מעות יש לו ואפי' שלא באחריות כדמפרש טעמא אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשם פקדון כל זמן שקרקע בידו ולכשיוציאנהו מידו יחזור לו הפקדון. ואם נגנבו או נאבדו אפי' קודם שישלח בהן יד חייב באחריותן לפי שדעתו להשתמש בהן כל זמן שהקרקע ביד הלוקח. וכן דעת הלוקח מסכמת שישתמש בהן הגזולן שהרי נתנה לו לשם כך שיהיו בידו עד שיוציאו הקרקע מידו ואז יחזיר לו פקדונו. ויודע שבכל אותו זמן לא ימנע מלהשתמש בהן. ולא גרע ממפקיד מעות מותרים אצל שולחני. וגם יראה שאם בא לתבוע פקדונו בעוד שלא הוציא הנגזל את הקרקע מתחת ידו אין שומעין לו. מדקאמר בתר הכי ולכי אתי מריה דארעא זוזי ניהו פקדון מכלל שנתנה לו אדעתא דהכי שיהא בידו עד שיוציא הנגזל מתחת ידו.

5. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף טו/ב

מכדי בין לרב בין לשמואל וכו'. יש אומרים שזה לשון רב יהודאי גאון שהקשה דאם כן שזה לא ירד לשם מקח אלא לשם פקדון או מתנה היאך ירד לקרקע ואוכל פירותיו דהא כיון שכבר קבל מוכר מעות נגמרה כוונתו שהיה לפקדון או למתנה דודאי משום דהאי לא ליהות לארעא לא ליהדרינהו ניהליה דלא לקבולי מיניה. ופריק דהא מימר אמר אנה איחות וכו' פלומר שדעתי היה לשם מקח אם אפשר וסומך שאולי תעמוד בידו ואף אם תצא מידו גמר בדעתו שיהיו מעות פקדון לרב ומתנה לשמואל. הריטב"א:

6. שו"ע חושן משפט - סימן קמו

(יט) ... הגה - מי שקנה קרקע אחת שני פעמים, ותובע המוכר במעות השניים, אם טוען המוכר שחזר ולקחה מן הלוקח ולכן חזר ומכרה לו שנית, נאמן. ואם אינו טוען כך, צריך הלוקח לברר למה קנאה שני פעמים, אם אמר שטעה, נאמן. ואם אמר שידע ולקחה שני פעמים, הדין עם המוכר, דודאי נתן לו המעות לשם מתנה (ב"י בשם הרשב"א):

7. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף טו/ב

והריטב"א ז"ל כתב וזה לשונו, ר"י ז"ל פירש דמית לוקח קודם שלקחה ומית גזולן נמי היינו דמית קודם שלקחה ובניו לקוחה מבעלים הראשונים. ולא נהירא דאם כן לדידהו זבינו וכל זכות שתבא לידו קאמרינן ולא זכות שלקחו בניו. לכך פירש ר"ת ז"ל דמית גזולן פלומר כי כשחזר ולקחה היה חולה מסוכן ההולך למות ולישנא דגמרא לא דייק שפיר. ורבינו פירש כי כשחזר גזולן ולקח מבעלים הראשונים חזר ולקחה מהיום ולאחר מיתה דנגזל ומית לוקח או גזולן קודם שימות נגזל שאז נגמרה מכירתו. עד כאן: ותלמיד הר"ף ז"ל פירש כפירוש רבינו תם ז"ל. וכתב עוד למאן דאמר ניהא ליה דלא ליקרייה גזלנא הא מית. פירוש ואינו חושש מזה שיודע שאין לו המלטה כיון דנטוי למות ולא נתקיים המקח בידו כיון דלא לקחה להעמידה גביה. עד כאן: וזה לשון הגליון, מאן דאמר ניהא ליה דלא ליקרייה גזלנא וכו' פירוש אז אינו מכוון למצוא אלא רק שלא יביישוהו אבל מאן דאמר דליהוי בהימנותיה אז מכוון לנאמנות משימות ומכל מקום פריך דאינו חפץ שיביישו את בניו. גליון: